Job Steynen

Een Interview.

(Een onware gebeurtenis)

Dit lijkt zoo op het oog een novelle, een feuilleton, een „schetsie", maar het *is* een tragedie. Een ware tragedie. En niet zuinig ook. Plaats der handeling: het aardsche paradijs. Tijd: onze verlichte eeuw. Dramatis Personae: X, een schrijver. Y, ook al een schrijver. Z, de weenende muze, (figurant).

In het eerste bedrijf zien wij X, ten einde raad, op zijn werkkamer al ijsberend vertoeven. Hij is nijpend verlegen om stof voor zijn wekelijksche bijdrage in „De Volksbaken", en perst zich schier onafgebroken de reeds ingrijpend uitgewrongen schrijvershersens uit. Wat nù? Wat nù weer? Zoo kreunt zijn amechtige geest. De „Boekentafel"? Neen, ouwe koffie. Wat dan? Tooneelrecensies? Hij bedankte wel allerhartelijkst; al den naren onzin, die gespeeld werd, te gaan aanhooren, terwijl goede stukken (o. a. een van hèm) niet tot opvoering kwamen. Dan critiek op beeldende kunsten? Neè, hij zou d'r geen gebruik van maken; tentoonstellingen, waar wat van te zeggen viel, werden door vele anderen verslagen, en van de minder opvallende was niets te schrijven; moest hij, X, schrijven over dingen, waarover niets te schrijven was? En al schreef hij er over, niemand las het. Het werd dus niet door het blad gewenscht.

— Een reeks novellen had hem een wijle als een verwerkelijkbaar plan toegelonkt, maar gedurende twee etmalen achtereen had hij peinzend en vastend voor zijn schrijftafel gezeten zonder dat ook maar een kriezeltje van een niet al te afgezaagden opzet zich verwaardigd had in zijn brein zijn intrek te nemen. En daar één novelle dan toch de eerste moest wezen, was die geheele reeks voor onbepaalden tijd van de baan zijner illusiën geschoven. Maar wat dàn om 's hemels wil? Stof. Stòf.

Slechts zijn afschuw van het litterair plagiaat, of wat maar eenigszins daarnaar rook, belette hem met Shakespeare te roepen: „Mijn koninkrijk voor wat stof." De argelooze lezer zou, indien hij den wanhopigen X in dit tragisch uur bezocht had, verbaasd hebben gestaan over 's mans verlangen naar stof, terwijl er van dit artikel waarlijk in het gemeubeld vertrek (met alkoof, zonder pension, vuur noch licht) heel wat voorradig was; men kon op schoorsteen, tafel en kast met den vinger zijn naam (of, indien gewenscht, ook iets anders) schrijven, doch de litterair ontwikkelde heeft reeds lang begrepen, dat een geheel andere stof hier bedoeld werd, n.l. stof om tot novellen te versnijden. Eindelijk, nadat hij zich aanmerkelijk verzwakt had met denken, en hij zich, des gepiekers zat, reeds naar de wanhoop en haar onverschilligheden had gekeerd, flitste gelijk een acetyleenlantaarn door zijn duister brein de inval: een reeks interviews te gaan schrijven . . . .

Ziezoo, interviews dus. Interviews met „artisten." Dat ging als gesmeerd; je zou het zien. Wien kon hij het eerst „bij den kop" nemen? (In zijn eenzaamheid bediende hij zich werkelijk van deze al heel oneerbiedige uitdrukking). En als zijn eerste slachtoffer koos hij Y, een romancier van degelijke vermaardheid.. Hij schreef den goeden man een briefje met verzoek om een onderhoud, zoo en zoo en dit en dat, en de heer Y stond het onderhoud toe, en bereidde dusdoend het tweede en onherroepelijk, laatste bedrijf van deze tragedie voor.

Wanneer ten tweeden male het scherm rijst, ziet men Y op zijn nikkelen horloge kijken, en daarna plotseling uit kasten en hoeken stapels couranten en papieren te voorschijn halen om ze in de meest suggestieve wanorde over zijn schrijftafel te verspreiden; de overblijvende worden hier en daar over den grond geworpen, en op kasten en stoelen met kwistige hand neergestrooid, zoodat het vertrek den aanblik oplevert van een lompenmagazijn, door een zuidwester-cycloon geteisterd. Daarna loopt de romancier tot voor een stuk spiegelglas aan den wand en harkt met zijn vingers zich de haren tot een opvallende schilderachtigheid; hij plooit zich een das, zoo bloedig rood, dat een stier bij den aanblik van razernij zou zijn overleden, om den niet overdikken hals, en spant zich mateloos in om er opzienbarend uit te zien. Wanneer er een paar minuten later op de deur geklopt wordt, veinst hij niet te hooren, en de bezoeker, auteur X, verrast hem plat op den grond zittend temidden van wallen van papieren en nieuwsbladen, den geest duizelingwekkend diep gedoken in loodzware mijmeringen.

— Dag, mijnheer, vangt X. aan, als hij wat van zijn verbazing bekomen is, — dag, mijnheer. — Bent u het, of bent u het niet?

— Hoe bedoelt u dat? vraagt Y, terwijl hij zich het hoofd wrijft, als poogt hij vruchteloos het begrip des aardschen levens en deszelfs banaliteiten door masseeren daar ter plaatse op te wekken. Het lukt blijkbaar, want hij zegt: Dank u, het is me aangenaam.

— Mijn naam is X, mijnheer.

— Mijn naam is Y, mijnheer.

Handdrukken. Grijnzen. Plaatsnemen. Mag ik zoo vrij zijn? Doe of u thuisbent. Dank u.

X spreekt een inleidend woord. Doel van zijn komst. Bewondering voor Y's „Verzamelde werken." Reeds langen tijd vurig dit plan gekoesterd, enzoovoorts. Dank u zeer.

— En nu ter zake, mijnheer, dringt X aan. Hij ontbloot een vragenlijst door een lijn in tweeën gedeeld, en legt die voor zich op tafel. Y, die de lijst voor een inschrijvingsbiljet der belastingen aanziet, verschrikt mateloos in de meening dat de fiscus hem, zooals hij het onparlementair uitdrukt, een loer gedraaid heeft. Doch een tweede blik op het papier overtuigt hem van de vreedzamer bedoeling dezes formuliers. Hij beantwoordt de vragen des interviewers met de vereischte kalmte, en X schrijft de antwoorden in de open rubriek-ruimten. Leeftijd. Geboortedag. Bedrijf van zijn vader. Zijn grootvader. Liefhebberijen zijner moeder. Niemand failliet geweest. Geen dronkaards in de familie. Vallende ziekte onbekend. Waanzin? Nooit last van gehad, — tot nog toe. Evenmin gehuwd. Dus geen kinderen. Houdt van kanarievogels, bloemen, wandelingen in bosschen, zoo die verkrijgbaar zijn, verder lezen, denken, muziek en jonge groenten. De bioscoop haat hij met een woesten haat, de gramophoon doet hem vomeeren.

— En welke speciale liefhebberijen hebt u nog?

Y glimlacht zacht.

— Hoe meent u? vraagt X.

— Wat? . . . .

— . . . . ? . . . .

— . . . . ?

— Toch niet . . . . niet onzedelijk? aarzelt X.

Y barst in een schaterlach uit. Zijn artistieke waardigheid is nu ver te zoeken. X lacht even hard mede. Ook hij is wèg, wat je noemt. Ze lachen schel als twee hanen, die samen een wedstrijd kraaien. Eindelijk luwt het.

— Neen, neen, stottert dan X met tranen van de leute in de oogen, — neen, neen. Laat ons ernstig blijven . . . . Wie zijn uwe lievelingsschrijvers?

— Dat weet ik niet . . . . Ik denk: ikzelf.

Trouwens vul u dat zelf maar in. Dat raakt mijn kouwe kleeren niet, mijnheer. Goethe, een groot man. Zola, ook niet klein. Dante, groot, machtig talent. Shakespeare moet je ook niet weggooien. En Van Maurik moet je net zoo min uitvlakken.

X schrijft, kan het niet bijhouden, smeekt om clementie: langzamer, alsjeblieft, een tikkie langzamer.

— Waarom? U bent toch schrijver . . . .

Beiden lachen, luider dan daareven; ze gebaren, vrijmoediger. Van hun zetels gerezen, dienen ze elkaar reeds vrindelijke peuten van verstandhouding in de maagstreek toe. Ze lijken zoo kinderen, die aftellen om uit te maken wie „hem wezen zal." Nu, zij zijn hem allebei, zij verstaan elkaar, want als X de woorden ginnegapt: „Ik stoof een kool. Gij stooft een kool," valt plezantig Y in met: „wij stoven kolen."

Zij weten elkaar nochtans weer een wijle tot ernst te nopen, en X teekent naarstig Y's meeningen op over het leven, over de politiek, over de opvoeding, over den oorlog, over de hondsdolheid, over de koudwatergeneeswijze en over de vervalsching van voedingsmiddelen, om van kunst, wetenschap en wijsbegeerte nog niet eens te spreken.

Zoo zijn de twee heeren meer dan een uur doende. X voelt Y op elk terrein aan den tand, en teekent de resultaten op zijn lijst aan. Vermoedelijk indachtig de zegswijze, dat een gek meer vragen kan dan honderd verstandige menschen beantwoorden kunnen, is X onuitputtelijk in vindingen, doch Y zegt ten slotte, dat de bezoeker voor de rest zelf maar in moet vullen, want hij, Y, is, zooals hij het noemt, tot aan zijn keel toe er vol van, en . . . . hij vindt het nu „meer dan mooi geweest."

Tevreden dat de pleizierige samenzwering zoo goed als afgeloopen is, keurt X verder alles goed, hij vouwt zijn lijst lachend toe, en staat op, om zich voor het afscheid te gaan voorbereiden. Doch wie schetst zijn verbazing, als Y, wien hij op zijn onbescheiden vraag hoeveel zijn blad voor zoo'n interview betaalt, dat bedrag genoemd heeft, op dit geld zelf aanspraak maakt.

Een wijle vreest X nu waarlijk voor Y's geestvermogens, hij peinst reeds over koude hoofdcompressen, of een dwangcamizool, wanneer de schijnbare zenuwpatiënt zich kristalhelder van hoofd toont met de bewering, dat hij dat allemaal zelf even goed, ja, eigenlijk beter op had kunnen schrijven, en het honorarium dus aan hèm van rechtswege toekomt.

Deze uiting schenkt het aanzijn aan een hevigen twist, waarbij, godlof, ter elfder ure toch net nog geen droppel van het kostelijke wederzijdsche bloed vergoten wordt en welke tot een schikking voert als volgt:

Y legt ook een vragenlijst aan, en interviewt aan de hand daarvan op zijr beurt X.

Beiden werken zelf hun interviewsel uit.

X plaatst dat van Y in „De Volksbaken". Y dat van X in zijn blad, „De Menschheid", en daar beide bladen een gelijk honorarium betalen, behoeven de pleizierige samenzweerders niets met elkaar af te rekenen.

Zoo geschiedde het, dat deze twee kunstbroeders zich aan elkaar optakelden naar de vermaardheid en den roem, en, als het een beetje wil, naar de onsterfelijkheid.

De eerste lenteboden.
Een krokusveld in het Vondelpark te Amsterdam.
(foto S. Winter).

De Ploeger.

(foto R. Tepe)

De ploeger scheurt het land met wreede voren,
Opdat het zaad ontkieme en de vrucht gedijt;
Zijn oogst is schooner als hij dieper wonden rijt:
Nieuw leven wordt niet zonder smart geboren.